

Šiame numery:

... ir gyveno tarp mūsų.

Vatikano II suvažiavimas po 20 metų lietuviškomis akimis žvelgiant — skaitytojai pasisako.

Eilėraščiai Kalėdoms.

Išpūdžiai iš Lietuvių Katalikų mokslo akademijos suvažiavimo St. Petersburg Beach, šių metų lapkričio mėnesio 24—28 dienomis.

Dailininkė Giedrė Žumbakienė Amerikos galerijose.

Jau pastebėta Halley kometa.

Nauji leidiniai

Kertinė Parastė

... ir gyveno tarp mūsų

Kalėdos — Viešpaties Jėzaus Gimimas yra didžioji Dievo įsijungimo į istoriją šventė. Dievas prisima žmogiškąjį likimą ir, tai darydamas, jį iš esmės pakeičia. Koks vingiuotas ir be galo trapus tas mūsų likimas, kiekvienas gerai žino, nors galią tai įžvelgti galbūt turime semtis iš savo poetų kūrybos, kad ir tosios, kurią rasime šiame numeryje.

Čia susiduriame su Iškūnijimo paslaptimi. Dogmatinė teologija, bent nuo šv. Augustino, buvo linkusi Iškūnijimo tiesą palenkti gimtosios nuodėmės doktrinai. Taip didysis viduramžių teologas šv. Anzelmas savo traktate „Cur Deus homo?“ aiškino Iškūnijimą — Dievo tapimą žmogumi, kaip būtiną žmonijos išganymo sąlygą. Pasak jį, Dievo didybė ir teisybė, ir todėl savo ruožtu jas pažeidusi žmonijos nuodėmė, esančios tokios didelės, kad atsisteiti tegalėtų tik toks Asmuo, kuris Dievui prilygsta — kitaip sakant, pats Dievas. Šitaip liko nuspauluotas krikščionių nusiteikimas Viešpaties Gimimo atžvilgiu net iki mūsų dienų. Jis savotiškai supratino Iškūnijimo įvykį, padarydamas jį logine ir teisiškai prielaida, ir todėl negalintį kaip nors ypatingai stebinti. Kalėdas ėmė stebėti Didžioji Savaitė ir Velykos. Reformacija irgi neskatino Iškūnijimo paslaptį labiau išgyventi, nes jai rūpėjo pirmiausia pabrėžti Dievo atsajumą nuo istorijos, išryškinti, kad Jis nesutelpa jokiose žmogiškose santvarkose, kad žmogui Jis visada yra „Kitas“.

Bet yra kita, ankstesnė ir autentiška katalikiška tradicija, ateinanti iš graikų Bažnyčios tėvų, kuriai Iškūnijimas yra ne tiek dogma, kurią reikalinga išpažinti, kiek nuostabi Dievo santykio su jo sukurtu pasauliu paslaptis. Jos šviesoje, kaip įžvelgė šie graikai tėvai, geriau suvokiame ne tik patį Dievą, bet ir žmogų. Dievas taip brangina ką yra sutvėręs, kad su žmogum ir visa kūrinija susi-

riša pačiu artimiausiu ryšiu, koks tik yra įmanomas. Jis pats įžengia į kūriniją ir joje dalyvauja, ilgai istoriniame procese susigrąžindamas sau viską, ką nuodėmė yra iškreipusi, nuo Jo atitolinusi, užtemdžiusi. Iš žmogaus Dievas laukia ir jį kviečia šita visatos tikslą vykdyti savo gyvenimu ir veikla pasaulyje. Graikai tėvai Iškūnijimą rish netiek su Atpirkimu, kiek su Kūrimu, patį Atpirkimą suprasdami, kaip Kūrimo nuskaidrinimą. Būti sukurtiems jau yra dalyvauti Dievo šventume ir malonėje, ir Iškūnijimu Dievas šį pirmąjį pasaulio šventumą tik patvirtina.

Nesunkiai pastebėsime, kad šita giliai katalikiška pažiūra ir Dievo ir atskiros žmogaus bei viso pasaulio santykį yra versmė, iš kurios kilo Vatikano II suvažiavimui būdingas Gerosios Žinios skelbimas. Dievo rūpestį žmogiškai padėtim ir Jo užmoji mus atvesti į laimę, kūrinijos šventumą ir svarbą Dievo plane ir žmogaus atsakomybę statant pasaulį pabrėžė Vatikane susirinkę vyskupai ir teologai ir kvietė tikintuosius Dievui atsilipti. Lietuviškame kontekste tą nuolat yra mums aiškines savo knygoje ir straipsniuose Antanas Maceina.

Kad mes, lietuviai, neliekam abejingi šitam katalikiškos kvietimui, ryškų iš skaitytojų atsakymų ir klausimų apie Vatikano II poveikį. Beveik visuose pabrėžiama, kad jo dėka pagaliau suartėjome su Dievu — ar per liturgiją, ar geresnę teologinę nuovoką, ar pasaulietiško uždavinio įsisa-mininimą. Tačiau tas suartėjimas anaipol nėra lengvai pasiekiamas. Pas mus, kaip ir pas daug kitų žmonių, per daug tvirtai yra įsišaknijusi Dievo nuo mūsų ir tikėjimo nuo gyvenimo atitrauktumo sąmonė. Mes net dažnai dėl jos kovojam ir ją bandom apginti — neva išgyvenamas Dievo artumas sumažins Jo baimę, atims iš Jo garbę. Dievo artumo (Nukelta į 2 psl.)

Vatikano II suvažiavimas po 20 metų Lietuviškomis akimis žvelgiant

Šių metų rudenį suėjo lygiai 20 metų nuo Vatikano II suvažiavimo atidarymo — vieno iš pačių svarbiausių mūsų gyvenimo laikotarpio įvykių, kurio poveikį dar ir dabar jaučia visas pasaulis, o taip pat ir mes lietuviai. Norint „Draugo“ kultūrinio priedo puslapiuose šią sukaktį tinkamai pažymėti, o tuo pačiu ir bendrom įėjimą į giliau apmąstyti, kreipėmės į nemažą skaičių skaitytojų, prašydami atsakyti į trejetą klausimų:

1. Ar gerai, kad Vatikano II suvažiavimas įvyko?
2. Kaip pasikeitė mūsų gyvenimas, asmeninis ir visuomeninis, ypač lietuviškuose rėmuose, dėka Vatikano II?
3. Į kur dabar, po Vatikano II, turėtume savo gyvenimą — asmeninę, visuomeninę, kultūrinę plotmę — kreipti?

Čia spausdinama gavimo eilės tvarka dalis atsakymų pasiskaidinti. Dar neatsiliepę tiebe prašomi tai padaryti, o ir visi šia tema besidomintys skaitytojai, kurių negalėjome pasiekti, kviečiami į diskusijas įsijungti savo laisvais.

Rašytoja Nijolė Jankutė-Užabalienė (Chicago):

1. Labai gerai, kad Vatikano II įvyko. Jis ir taip pavėlavo porą šimtų metų. Bet geriau vėliau, negu niekad. Bažnyčia buvo jau per daug atsiskyrusi nuo savo tikinčiųjų gyvenimo. Pasauliečiai tikintieji nebeturėjo jokio vaidmens Bažnyčioje, o centrinis tikėjimo taškas, šv. Mišių aukla, pasidarė nesuprantamų ir todėl nuobodžių apeigų mišinys. Visa tai Vatikano II pakeitė ir pastūmėjo pozityvia linkme ne tik reikalingam dialogui su kitų religijų tikintisiais ir netikinčiais, bet ypač svarbiausiam dialogui tarp Bažnyčios ir jos tikinčiųjų (Jie gi, pagal Krisnijimo Dievas šį pirmąjį pasaulio šventumą tik patvirtina).

2. Dėka Vatikano II žymiai geriau suprantami mišių auklį ir jaučiu, kad esu tos aukos aktyvi dalyvė, bet nebe atitolusi apeigų stebėtoja.

Geriau suprantame Jėzaus žmogiškumą. Tuo pačiu jaučiu, kad jis žmogui prieinamas, kaip tobulas Draugas ir Artimas, ne vien tik maldos namuose, ir kasdienybėje.

Tačiau nemaloniai veikia po Vatikano II pas kai kuriuos dvasiškius ir pasauliečius pasirodė per didelis dievybės supras-tinimas ir iš to kylanti nepagarba, bukas nemandagumas ir netinkamas elgesys bei apdaras ir maldos namuose, ir kasdienybėje.

Per „lietuviškus rėmus“ Vatikano II, man rodos, mažai tepengė. Mes esam taip konservatyvūs, kad 20 metų per trumpas laikas priimt tai, kas kitiems nebe naujiena.

Labai didelis lietuvių procentas (ypač vyresnio amžiaus) į Vatikano II žiūri kaip į kokį išpuolį, ne tik nereikalingą, bet ir žalingą. Liturginiai pakeitimai sutinkami su karcia kritika, lyg tai būtų pagrindinių tikėjimo dogmų sugriovimas. Amerikiečiai tikintieji šiuose dalykuose žymiai geriau orientuojasi ir vadovaujami atviresne mintim bei širdim.

3. Į šį klausimą mano atsakymas: visose plotmėse savo gyvenimą turėtumėm kreipti į religinį apsišvietimą, t.y. kiek galima išsamesnį krikščioniškos pažinimą evangelijų šviesoje.

Nežinomas Lietuvos XVI a. tapytojas Marija su kūdikiu iš Senųjų Trakų

Neretai tenka pastebėti daugumos mūsų didelį religinį primityvumą. Daugelio lietuvių Kristaus — Dievažmogio ir jo mokslo samprata tebėra pradžios mokyklos vaiko lygyje. Su pirmą Komunijai paruošimu Lietuvoje (dažniausiai tai atlikdavo labai primityvi spitoles daktarė) ar šio krašto parapijinę mokyklą, mūsų religinis išsilavinimas sustojė ir įsilo, kaip muselė gintare.

Nei vienam iš mūsų nekyla klausimas, kad reikia eit su gyvenimu įvairiose profesijose bei amatuose, nuolat tobulintis, lankant specialius kursus, seminarus, skaitant atitinkamą spaudą, ir t.t. Tačiau panašiai tobulintis krikščionybėje, kuriai per krikšto sakramentą priklausom ir kuri sudaro vieną iš Vakarų kultūros pagrindų, daugumai lietuvių yra visiškai nesuprantama. Krikščionybė, kaip gyvenimo būdas, daugelis mūsų visai išjungė iš gyvenimo.

Religija mūsųose dažnai sutapatinama su Kalėdų, Velykų, pirmos Komunijos, vestuvių, laidotuvių tradicijom bei tradiciniais valgiais.

Lietuvišką spaudą skaitančiųjų tarpe yra savaimė suprantama perskaityti įdomesnes išsivijoje ar Lietuvoje išleistas knygas, jas padiskutuoti, pakritikuoti. Tačiau paskaityti Naująjį Testamentą, į jį pasigilinti, jį padiskutuoti — tabu! Tarytum krikščioniui būtų gėda domėtis krikščioniškos šaltiniais...

Kad krikščionybė Lietuvoje pradėta tinkamai suprasti ir išgyventi, galima pajust, skaitant savilaidą. Ir tai yra tikras džiaugsmas pro ašaras...

Po Vatikano II Bažnyčioje įvykusiomis permainingomis, man rodos, dominasi per mažai, o jeigu dominasi, tai negatyviai: piktinamasi liturginiais pakeitimais, bet visai nesigilinama, kodėl jie buvo padaryti.

Kiekvienas mažmojis, nors jis būtų gražus ir prasmingas, mūsųose sukelia pasibaisėjimą ir įtarinėjimus „krikščioniškos nukrikščioninimo“. Geras pavyzdys yra mišių metu palinkėjimas viens kitam ramybės (paties Jėzaus visada praktikuotas pasisveikinimas „ramybė jums“). Lietuvių parapijose jis arba visai neįvykdomas, o jeigu yra tai žmonės tiesiai kaimynui ranką su baisesiu nenoru, arba visai neištiesia, lyg tai būtų kokia šventvagystė... Keista, kad lietuviai, visuomet piktinęsi amerikiečiais, kurie sveikindamiesi nespaužia rankos, dabar patys bijo tą ranką kaimynui paduoti, neva tai „drumsčia mišių rimti“.

Tiesa, yra religinių apeigų ir praktiškų, kurioms pradedama teikti per mažai pagarbos ar susikaupimo (šie laikai ypač gera dirva visko nužeminimui, sukasdieninimui, suprasdinimui). Tačiau jei mes suprastumėm, kad savo religiją reikia ne tik pažinti, bet joje tobulintis, kaip ir kiekvienoj gyvenimo srity, Vatikano II pasekmės nebūtų priimanos nei isteriškai, nei indiferentiškai, o pasitaikančias negeroves ir nesklandumus būtų galima lengviau išsijoti ir ištaisyti.

Dr. Jonas Dėdinas (Rochesteris):

1. Gerai, kad įvyko. Po Vatikano II Bažnyčia praplėtė akiratį pamatyti visą pasaulį. Atsirado proga permąstyti žmogaus egzistenciją ir reikšmę pasaulyje, žmogaus santykį su Dievu, su Bažnyčia, su kitomis krikščioniškomis ir nekrikščioniškomis bendruomenėmis.

2. Tiek lietuvių, tiek kitataučių katalikų ir apamai krikščionių gyvenime Vatikano II suvažiavimas suformavo naujas pažiūras religijos, šeimos, visuomenės ir valstybės atžvilgiu. Dauguma šių pažiūrų kol kas neranda visuotinio pritarimo ir todėl nepasireiškia tikrovėje. Ši pereina moji stadija tačiau veda į gilesnį įsisauginimą tikinčiųjų ir Bažnyčios reikšmės dabartiniame pasaulyje. Vatikano II suvažiavimas padarė pakeitimais kiekvieną kataliką įtaigoja skirtingai. Taip pat ir lietuvių tarpe bet kurio klausimu vienos pažiūros nėra ir kažin ar galėtų būti.

3. Laisvuose kraštuose žmonių pasaulėžiūra vis labiau ir labiau yra formuojama pelno su universitetais ar jaunimui surišiose katalikų centruose (kaip pvz., Newman centre, Urbanoje, Tomo Akviniečio centre Purdue ir Jėzuitų koplyčioje Chicagoje). Tikintiesiems pavesta atsakomybė sakramento teikimo metu. Pvz., kūdikį krikštijant, jauniems tėvams stengiamasi ne tik plačiau išaiškinti sakramento simbolius, bet paves-ta juos imti į rankas, su jais šventinti ir veikti. Jaunavedžiai raginami padėti paruošti savo sakramento apeigas. Tai gali būti tik kuklus prisidėjimas (kaip pvz., vienas mūsų draugas, isidėmėjęs, kad pirmas skaitymas bus iš Senojo Testamento, pakvietė savo artimą žydą draugą tai atlikti). Jau ir lietuvių tarpe yra nemažai atvejų, kur visa ceremonija tiesiog persunkta ir atspindi jaunos poros dvasią.

Pirmos Komunijos metu jau nebesėdi visa eilė „angelukų“ — padabintų ir atskirtų. Dabar tėvai sėdi kartu, palydi juos, tuo būdu suprasdami savo atsakomybę būdeti kartu, tai vesti, o kartais palydėti savo vaikus į Kristų. Ligo-

kams yra svarbu suprasti krikščioniškąsias vertybes ir jas puoselėti, saugojant žmoniją nuo pasimetimo vertybių skalėje. Bažnyčios ir tikinčiųjų uždavinys yra nukreipti žmonijos kūrybinę gumą pozityviam darbui, gyvai reaguoti į nesantaiką, pragaištingą ekonominių išteklių eikvojimą, legalizuotą moralinį nuosmukį ir t.t. Šiuo metu Šiaurės Amerikos vyskupų atidžiai išstudijuoti ir drąsiai pareikšti pasakymai Salvadora pilietinio karo, atominių ginklų gamybos ir moterų teisių bažnyčioje klausimais yra užuominos platesnio vaidmens žmonijos gerovei. Popiežiaus Jono Pauliaus II kelionės po įvairius ekonomiška ir politiškai nualintus kraštus yra ne tik išskirtinai gražus, bet ir drąsus žygis, laiduojantis taiką ir šviesesnę ateitį.

Prof. dr. Janina Rėklaitienė (Indiana):

1. Be abejo, gerai, kad Vatikano II įvyko. Tradicinę katalikybę jis sukrėtė iki pamatų, bet lig šiol dar ne visur senos plytos pakeistos naujomis. Ar tai Evangelijos lopytas paltas, ar „lopytas“ pastatas, tokiais atvejais gautas padarinys yra silpnesnis už darnų vien senom, tradicinėm, arba naujom po-Vatikano plytom statytą. Bet lieka viltis, kad tokį sugriovus ar jam sugriuvus, jau yra naujų plytų čia pat po ranka, t.y. ilgais svarstymais, balsavimais ir maldomis pasiekti nutarimai, kuriuos reikalinga naudoti, atkuriant naują bažnyčią.

Neaišku, ar Katalikų Bažnyčios „sušiandieninimas“ pasivėlinos bent 7 šimtmečiais. Tiesa, kad tada Dante pradėjo naują amžių, bet vietinių kalbų gramatikų bei skaitinių sustatymas dar užtruko kelis šimtus metų. (Pirmosios gramatikos italų ir ispanų kalbom pasirodė tik 15-tame šimtm., prancūzų — 16-tame, lietuvių 17-tame). Bažnyčia kaip tik prisidėjo prie tokių knygų vietinėm kalbom paruošimo darbo. Svetimas visuomet buvo jos pareiga. Bet jos pagrindinis tikslas buvo skelbti Žodį, ką ir nemažai susipratusių kunigų, sekdami šv. Pranciškaus pavyzdžiu, darydavo žmonėms suprantamomis kalbomis. Gyvoji bažnyčia buvo sušiandieninta, juk žmonės meldėsi ir giedojo savo kalba. Paveluotas pora šimtų metų buvo tik visas biurokratijos per-tvarkymas ir mišių apeigų išvėrtimas.

Jaučiu, kad dedama pastangų, jog apeigos ir tikėjimo simboliai būtų tikintiesiems suprantami. Dažnai tai įvykdoma, įtraukiant pasauliečius. Mano patyrimu, tai akivaizdžiausiai vyksta su universitetais ar jaunimui surišiose katalikų centruose (kaip pvz., Newman centre, Urbanoje, Tomo Akviniečio centre Purdue ir Jėzuitų koplyčioje Chicagoje). Tikintiesiems pavesta atsakomybė sakramento teikimo metu. Pvz., kūdikį krikštijant, jauniems tėvams stengiamasi ne tik plačiau išaiškinti sakramento simbolius, bet paves-ta juos imti į rankas, su jais šventinti ir veikti. Jaunavedžiai raginami padėti paruošti savo sakramento apeigas. Tai gali būti tik kuklus prisidėjimas (kaip pvz., vienas mūsų draugas, isidėmėjęs, kad pirmas skaitymas bus iš Senojo Testamento, pakvietė savo artimą žydą draugą tai atlikti). Jau ir lietuvių tarpe yra nemažai atvejų, kur visa ceremonija tiesiog persunkta ir atspindi jaunos poros dvasią.

Pirmos Komunijos metu jau nebesėdi visa eilė „angelukų“ — padabintų ir atskirtų. Dabar tėvai sėdi kartu, palydi juos, tuo būdu suprasdami savo atsakomybę būdeti kartu, tai vesti, o kartais palydėti savo vaikus į Kristų. Ligo-

Bernard Buffet

Is Vatikano Šiuolaikinio krikščioniškojo meno muziejaus rinkinio.

Nežinomas Lietuvos XVII a. tapytojas

Marija

...ir gyveno tarp mūsų

(Atkelta iš 1 psl.)

mo galbūt iš tikrųjų bijome — įsileidus Jį į gyvenimą, nežinia, ko Jis iš mūsų norės, ir gal būsimė vertiami pasikeisti. (Kaip kitaip, negu noru išlaikyti Dievą atitrauktą, galima išsiskirti, kodėl paskutinėje Mišių apeigų lietuviškoj redakcijoje iš Confiteor baigminio sakinio „Todėl prašau... jus, broliai ir seserys, melsti už mane Viešpatį mūsų Dievą“ buvo išmestas žodis „mūsų“? Nejauku, kad lietuviai pasirodome taip abejingi iš Senojo Testamento Bažnyčios perimtai Sendoros tarp Dievo ir jo tautos tikrovei ir kurti jos žodinei išraiškai liturgijoje nuo pat Bažnyčios pradžios.) Bet ar nėra viena iš šitaip palaikomo supratimo apie Dievo santykį su žmogum pasekmių, kad lietuviai kartais jaučiamės savotiškai kampininkai pasaulyje — ir Bažnyčioje (pvz. kai vyko Vatikano II suvažiavimas daugelis buvome įsitikinę, kad mūsų tie visi klausimai neliečia) ir Vakarų kultūroje aplamai?

Tiesa, kad lietuviškoje pasaulyje yra ir kita gija, kalbanti apie Dievo nuolatinį domėjimąsi mūsų gyvenimu ir jo palaimingą lydėjimą. Ji galbūt mus pasiekia dar iš prieškrikščioniškos mūsų tautos praeities, kaip užsimena Rimvydas Šilbajoris straipsnyje „Dievis Vinco Krėvės kaime“ („Draugo“ kultūrinis

priedas, š.m. lapkričio mėn. 27 d.). Kažin, ar mūsų nebus vienintelė pasaulyje moderni kalba, visatos Viešpatį drįstanti vadinti „Dievulio“ vardu, ir tai daranti su meile ir pagarba? Ar tik nevertėtų šiuo reikšiniu giliau susidomėti ir iš jo pasidaryti išvadų?

Kalėdose ne tik Dievas nusišėdžia pas žmogų. Kalėdos primena, ką yra visais amžiais liudijusi autentiškoji katalikų tradicija — kad žmogus yra „capax Dei“. Kalėdose žemė priima Dievą, žmogiška tikrovė prasiskleidžia ir priima Dievą — moteris maitina, vysto ir glaudžia kūdikį, sienas ji globia, jautis ir asilas savo kvapu ji šildo, piemenėliai galvotrūkiais bėga, kad ji pažintų, išminčiai klaidžiojami jo ieško. Mūsų kalba ji apgaubia šiltu, malonybiniu žodžiu „Dievulis“. Tas viskas tegali įvykti todėl, kad „Jis atėjo pas savuosius“. Jis ne tik yra mūsų Dievas, tą žinojo ir Senojo Testamento žydų tauta. Dabar mes žinome, kad Jis taip pat yra vienas iš mūsų, nes Jis „tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų“. Mes Jį galim priimti, nes Dievui mes esame savieji. Ir jeigu taip yra, kaip sako įsikūnijimo paslaptis, tai tada Jis yra toks Dievas, kurio galime viltis, ir visą mūsų pačių ir mūsų tautos gyvenimo trapumą, skriaudą, negalią, sielvartą ir lūkesčius galime Jam patikėti.

(a.l.)

Vatikano II suvažiavimas po 20 metų

(Atkelta iš 1 psl.)

nių sakramento metu kunigas patapa mirštanti ir tuo pačiu moko susirinkusius dėti savo rankas ant mirštančio, jį laikyti, priklausti, bučiuoti. Po mirties, šeima kviečiama sukurti maldas arba bent išrinkti tokias, kurios jautriau atspindėtų įvykio prasmę.

2. Iš pasikeitimų Bažnyčioje paliesiu vienuolių ir moterų klausimus, taipgi dinamišką gyvenimo supratimą. Vienuoliško gyvenimo formos prasmė, mano supratimu, yra vienuoliams savo pavyzdžiu būti maldos prasmės mokytojais. Vien jau savo buvimu užsidiariusieji vienuoliai primena mums pasaulyje dirbantiems, kad ir mūsų pagrindinis ir galutinis tikslas yra garbinti ir pažinti Dievą. Mūsų malda — darbas maldos. Ir tai pasaulyje, ypač šeimos gyvenime, neišvengiama. Esame dažniau Mortos negu Marijos. Bet vienuoliai primena mums būsimą būvį danguje, kur nebėdinsime, bet garbinsime ir išsėsime. (Sv. Augustino: *vacare et videre, amare et laudare*). Jų gyvenimo formos reikšmė taip pat rišasi su visos bažnyčios tarpusavio santykiavimo, vieno kūno, samprata. Mes gyvieji meldžiamės už mirusius, kurie jau savo padėties pakeisti negali; o užsidiariusieji vienuoliai meldžiasi už mus, dar galinčius savo kelius pasirinkti ir pakeisti.

Po Vatikano II įgijau stipresnį savo, kaip katalikės, identitetą. Kadangi būti kataliku, Kristaus pasekėju, reiškia ieškoti tiesos ir vengti kraštutinių, tai jokios užsidiariusios filosofijos bangos neturėtų paveikti to identiteto. Ilgus metus siautė „moterų išsilaisvinimo“ filosofija. Tuomet reikėjo priešpastatyti tiesą, kad niekad nesu buvusi vergė, esu įpėdinė su Kristumi. Bet taip pat negalima buvo nuneigti tikrovės, kad esi kasdien tampomas savo vidinių ydų, iš kurių kasdien iš naujo reikia išsilaisvinti. Taip pat reikia išsilaisvinti nuo noro būti kitų žmonių pavergėju. Bet didžiausias to identiteto nuopelnas, tai galimybė būti integrali asmenybė, kadangi viskas sukoncentruota į vieną tašką — Kristų — kas veda į tikrą laisvės ir vertės pajutimą.

3. Į kur dabar turėtume savo gyvenimą kreipti? Į persunkimą tikinčiųjų gyvenimo Bažnyčios liturgijos ritmu, taip įvairių metų laikų, taip ir kasdieninio. Į Dievo vie stipresnį pajutimą kasdienybėje — neišjungiant nei kūno, nei medžiagos, nei juslinės patirties iš tikėjimo.

Vincas Kolyčius (Torontas):

1. Vatikano II suvažiavimas buvo palaima ne tik Katalikų Bažnyčiai, bet ir visai krikščionijai ir visam pasauliui. Nuostabu, kaip Dievas pasirėmė savo kelius ir planus bei žmones atnaujinti žemės veidą, „pakartoti pirmąsias Sekmines“, gydyti savo Kūną, kurį sudaro visi tikintieji. Kyla mintis, ar tas atnaujinimas nebuvo „pavėluotas“. Juk iš tikrųjų Dievas nenori „sukristalizuoti“ savo žmonių, kuriuos jis atpirko, kokiame stikliniame narve. „Aš atėjau atnešti gyvenimo ir atnešti jo apšviatę“ (Jn. 10:10). Tam atnaujinimui betgi Dievui reikia žmonių, kurie Jam būtų paklusnūs, kurie bendradarbiautų su Juo to „pilnesnio gyvenimo“ atnešime. Atrodo, kad tokių žmonių nėra daug. Dievui reikėjo ilgokai laukti Jono XXIII. Yra didelis klausimas, ar reformacija būtų įvykusi, jeigu Liuterio laikais popiežiumi būtų buvęs Jonas XXIII.

Aplamai, Vatikano II suvažiavimas buvo realus šv. Dvasios prasišėrimas į pasaulį ir ypač į Katalikų Bažnyčią, kuri buvo pradėjusi vis labiau ir labiau užsidiaryti savo narve, dažnai visą savo energiją naudodama negyvų tradicijų išlaikymui. Jeigu kas nors dar nematytų konkretaus Dievo veikimo Vatikano II suvažiavime, tai toks žmogus, atrodo, nenori nieko matyti ir sąmoningai, ar ne, užsimerkia.

2. Gyvenimas pasikeitė drastiškai ir įvairiose srityse. Mano nuomone, svarbiausias dalykas įvyko, kad tikintieji pasijuto esą Bažnyčios dalis, Dievo tauta, tas pats Kristus kūnas. Mes buvome tik pasyvūs stebėtojai, atrodė, kad

Bažnyčią sudaro tik kunigai ir vienuoliai, o mūsų vaidmuo buvo tik „pray, pay and obey“.

Daug kas šiuo metu dar pastebi liturgijoje, Bažnyčios sampratoje ir kunigystėje daug netvarkos ir nepasitenkinimo. Tačiau tai nėra Vatikano II kaltė. Problema yra, kad pati Vatikano II dvasia nėra užtikrinai perduota tikintiesiems. Daugelis kunigų to arba nenori arba nepajėgia. Pavyzdžiui, apeigų pakeitimų reikšmė niekad nebuvo išaiškinta žmonėms, kad juos reikšmingai paliestų. Vatikano II dokumentai buvo išversti į lietuvių kalbą ir prieinami visiems, tačiau retai, kur jie buvo nuodugnai nagrinėjami. Čia ir yra mūsų dalinė tragedija (ar gal tingumas), kad neatkreipiame dėmesio į tą, ką turime.

Kai kada girdime, kad vienas kitas pasigenda lotynų kalbos, kuri, sako, sujungdavo visus katalikus, kuriame krašte jie bebūtų. Gaila, kad tik panašūs sentimentai tikinčiuosius jungia. Klausaisi žodžių, beveik nieko nesupranti ir gerai jautiesi. Argi čia yra gyvas tikėjimas? Ne lotynų kalba tikinčiuosius jungia, bet pats Jėzus Kristus ir Jo dvasia. Jeigu Jėzus nėra gyvas tikinčiojo širdyje, tai ne lotynų kalba, ne vitražai, ne uždegamos žvakutės prie statulų, neišlaikys mūsų tikėjimo ir nesujungs į vieną.

Kelias sričių, kur matosi Vatikano II pasekmės:

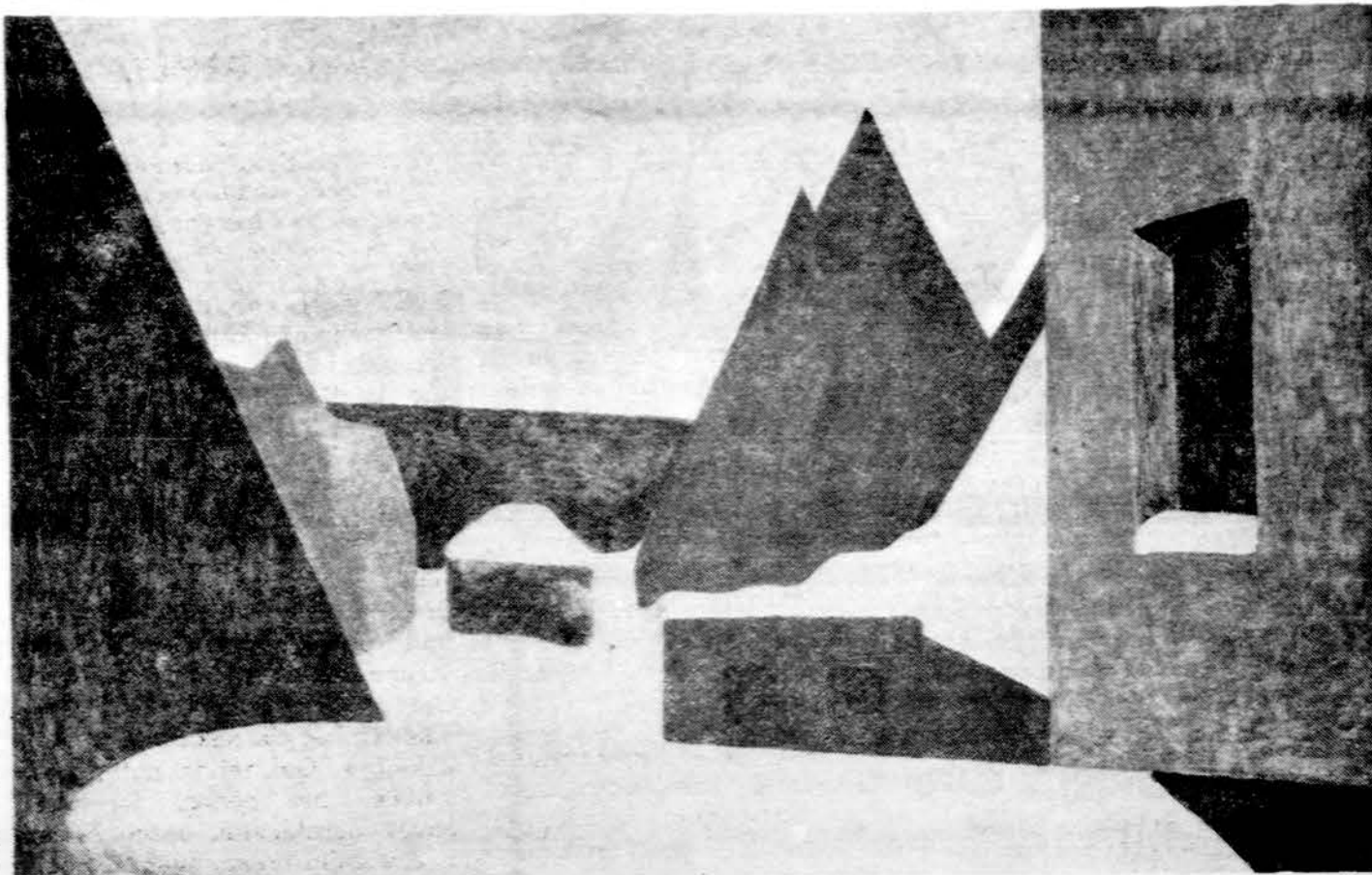
— Jėzus Kristus buvo iškeltas, kaip tikėjimo centras.

— Sakramentai tapo labiau „gyvais“ ir reikšmingais. Kai jų prasmė išaiškinama, jie matomi kaip tikri Dievo meilės ženklai, o ne kokia paprasta rutina. Atkreiptas dėmesys į Susitaikymo sakramentą, kūdikiai daug kur krikštijami Mišių metu.

— Evangelizacija, mano nuomone, yra dar viena iš apleistų sričių. Geros žinios skelbimas reikalingas ne tik netikintiems, bet ir tiems, kurie save laiko krikščionimis tik dėl to, kad sekmadieniais išbūna puoselėjęs bažnyčioje. Arkivyskupas Bernardin prieš kelėtą metų, dar gyvendamas Cincinnati, yra pasakęs, kad mūsų katalikų bažnyčiose yra 80 nuosimčių krikštytų pagonių, kuriems reikalinga evangelizacija.

— Pasauliečių vaidmuo yra žymiai geriau išryškėjęs mūsų tarpe, tačiau dar neužtiktinai. Čia vėl trūksta mokytojų, kad mes visi esame Dievo tauta, „karališkoji kunigija“.

— Ekumenizmas pasireiškia la-

Algimantas Svėgzda

Vilniaus senamiestis žiemą (1973)

biausiai tų tikinčiųjų tarpe, kurie yra priėmę Jėzų, kaip savo Viešpatį ir Išganytoją. Gal gražiausiai ekumenizmas reiškiasi charizmatiniame sąjūdyje, kur pagrindinis dėmesys skiriamas tam, kas mus jungia, o ne kas mus skiria.

— Lietuviškos šeimos yra križė. Mums būtų reikalinga atkreipti dėmesį į Amerikoje ir Kanadoje populiarų „Marriage Encounter“ sąjūdį, kuris yra dvasinė ir psichologinė priemonė šeimoms sustiprinti.

3. Žvelgiant į ateitį, mano nuomone, visas dėmesys turėtų būti atkreiptas į gyvą krikščionybę. Kad pažintume Jėzų, kad Jį išgyventume asmeniškai, kad gilintumės į Šv. Raštą. Kai Jėzus tampa lietuvių tikinčiųjų gyvenimo centru, tada viskas kitkas iš lėto sukrės į savo vietas: ir sakramentai, ir liturginės apeigos, ir mūsų lietuviškos parapijos. Kai nėra asies, kuri būtų rato centre, tai blaškomės, ieškome įvairių priemonių parapijas išlaikyti, jaunimo religinius įsitikinimus puoselėti, ir dažnai niekas nepavyksta. Ko trūksta?

Suvažiavimo dokumentai tebe kalba mums gyvais klausimais. Reikia tik atkreipti į juos dėmesį. Ta atsakomybė tenka ir pasauliečiams, ir kunigams. Mes lietuvių ypač dar linkę manyti, kad visa iniciatyva turi ateiti iš kunigų. Vienur kitur jais nusiviliama. Girdėjau vieną kunigą kalbant kitoms kunigams: „Mus Jėzus pašaukė būti žmonių žvejais, o mes tapome akvariumo saugotojais“. Reikia daugiau dialogo tarp kunigų ir pasauliečių, ypač dvasinėje plotmėje. Mes galim vieni ki-

tiems padėti, papildyti, melstis kartu.

Vatikano II suvažiavimas daug kam atvėrė akis, parodė, kad Dievo malonė veikia pasaulyje, kad Dievas nori mums siųsti savo šv. Dvasią ir Jos dovanas. Priklausio nuo mūsų atsiliepiamo. Galime pasirinkti gyvą tikėjimą, gyvą krikščionybę, ar tik pasitenkinti tuo, ką išmokome eidami prie pirmos komunijos.

Prof. dr. Arūnas Liulevičius (Max Planck Institut fuer Mathematik, Bonn):

1. Suvažiavimą norėčiau laikyti tiesiog eksperimentiniu Šventosios Dvasios veikimo įrodymu. Gal net svarbiau už pačius Suvažiavimo nutarimus buvo pats Suvažiavimo procesas — pirmiausia iš viso pasaulio suvažiavusiems vyskupams, kurie pajuto, kad jų pačių patirtis yra labai svarbus įnašas (pavyzdžiui, JAV vyskupai ir sąžinės laisvės klausimas), bet ir visam pasauliui, kuris galėjo matyti, kad ir Katalikų Bažnyčioje sprendimai vyksta žmonėms besikalbant ir bandant nuomonių skirtumus kompromiso keliu sulyginti. Manau, kad Suvažiavimas buvo naudingas ir tiems, kurie yra Bažnyčioje, ir tiems, kurie gal su kiek nepasitikėjimu į ją iš lauko žiūri. Gal čia ir nevisai rimtai skambės, bet dar ir dėl to gerai, kad Suvažiavimas įvyko, tai kad tuo metu kone kasdieną Geroji Žinia buvo pirmajam „New York Times“ puslapyje.

2. Suvažiavimas buvo puiki proga kartu su susirinkusiais vyskupais pagalvoti apie Bažny-

čią ir Jėzų Kristų. Vatikano II Suvažiavimo centre buvo teologai Rahner ir Murray, ir jų mintys aiškėjo posėdžių salėje ir buvo spausdinamos dienraščiu puslapiuose. Suvažiavimo dėka susipažinome su Kueng, Metz, Haring, Schillebeeckx, Baum ir MacKenzie. Gal pati svarbiausia Suvažiavimo išdava ir yra, kad Bažnyčią dabar žvelgiame teologu, ne teisininku akimis. Tas pačią Bažnyčią mums daro mažiau problema, nes keliaujančiai Bažnyčiai priklauso ir tas, kuriam Dievo veikla ryški ir artima, ir tas, kuris ieško pasislėpusio ir tylinio Dievo. Ilgas pasėkmes turės viešojo Bažnyčios maldos gyvenimo reforma — tai aišku dešimtmečius besitęsusi liturginio sąjūdžio vaitis. Kiek reforma yra vykus, galime matyti iš to, kad šiandien retas iš mūsų galime įsivaizduoti, kad vieša malda galėtų vykti nesuprantama kalba. Liturginis atsinaujinimas mūsų lietuvių tarpe dar turi ilgą kelią keliauti — turėtume kviesti mūsų poetus talkon kurti maldų ir giesmių tekstus. Yra kartais liūdna būnant Vokietijoje atsiverti vokišką maldaknygę ir pamatyti, kad joje yra arti tūkstančio giesmių, iš kurių galima pasirinkti tikinčiųjų sekmadienio giedojimui. Tuo tarpu mūsų bažnyčiose labai nelengva įvesdinti ir labai vykusios naujas mišių giesmes — iš dalies ir todėl, kad nesame pakankamai atspausdinę ir paskleidę giesmių. Nežinrūto, tikrai jau ir dabar galime džiaugtis naujomis viešos maldos galimybėmis, ne tik mūsų parapijose, bet ir stovyklų ir suvažiavimų proga. Pavyzdžiui galu duoti Ateitininkų kongreso mišias (prieš metus Nekalto Prasiidėjimo parapijos bažnyčioje Chicagoje) — jos ne vienas buvo centrinis ir ilgiausias išliekančių kongreso pergyvenimų.

Po Suvažiavimo lengviau bendrauti su kitais krikščionimis ir ne vien dėl to, kad Suvažiavimo akcentuotas Šventasis Raštas yra mums bendras. Suvažiavimas parbrėžė vietinių bažnyčių patirties svarbą. Po Suvažiavimo katalikų veikla yra mažiau centralizuota, matoma daugiau vietinės iniciatyvos — tai turėtų palengvinti ir ryšius su vietinėmis krikščionių bendruomenėmis.

Gilų įspūdį paliko Suvažiavimo mintys apie krikščionį pasaulyje. Jei ilgą laikotarpį religinis gyvenimas buvo tapatinamas su vienuoliu gyvenimu (ir tikintis pasaulietis turėjo bandyti irgi kuo vienuoliškai gyventi), tai Suvažiavimas rimčiau pažvelgė į pasauliečio veiklą. Įtampa, aišku, pasilieka, nes pats keliaujantis Bažnyčios įvaizdis dar vis sunkiau derinamas su pasaulio statymu: sunku būt klajokliui mūriniui, ar mūriniui klajokliui. Pasaulis Suvažiavimo dokumentuose nebėra tik asarų klonis (geografini sakytų: yra ir kalnų ir lygumų); ir veikla pasaulyje (iš tiesų kitur ji neįmanoma) pristatoma kaip patraukli alternatyva atitraukimui, užsidarymui ar pasyvumui. Vertinant pažodžiui iš anglų kalbos: pasaulis yra, kur veikla yra. Šis Suvažiavimo dvasingumas yra tikrai sveikas priešnuodis tam „Tuščios žemės linksmybės“, pilnos kaip tulžis kartybės“ dvasingumui. Tikėjimas, kuris neįstengs įjungti žemiškų linksmųjų, bus priverstas labai savotiškai vertinti

(Nukelta į 3 psl.)

Sv. Onos bažnyčios Vilniuje pietinis fasadas.

Vatikanas II suvažiavimas po 20 metų

(Atkelta iš 2 psl.)

skausmą ir kentėjimą.

3. Suvažiavimas buvo pats didysis pokalbis Bažnyčioje, ir savo dokumentuose nuolat iškelia pokalbio (dialogo) reikalą. Mes savo tarpe turėtume kalbėtis ir savo visuomenėje sudaryti pokalbiams sąlygas. Pavyzdžiui, spaudoje mes galėtume vienas kitą išklausti ir suprasti. Būtu smagu, jei skaitytojai redakcijai laiškus rašytų ne vien iš pyktio, bet taip pat ir pasidžiaugti tuo ką skaitė, skaitytą mintį praplėsti, ar ką nors naujo iš savo patyrimo pridėti. Iš Suvažiavimo galime pasimokyti, kad ir vieši įvykiai gali būti daugiau negu ceremoniniai. Taip pat matome, kad Suvažiavimo įvesti svarbūs pakeitimai buvo ne dienos reikalas, bet tam metais ruošiasi (pavyzdžiui, sąžinės laisvės klausimas, viešos maldos atnaujinimas). Dėl to ir mums reiktų išbandyti kuo įvairresnes viešo gyvenimo formas, kad mūsų visuomenės gyvenimas nesustingtų tik ritualiniuose gestuose. Ir mūsų viešojo maldos turinimo rūpintis naujomis maldomis ir giesmėmis, kad dabar turimos nesustingtų į formules.

Po Suvažiavimo vietinės bažnyčios yra labiau pasirušiosios dalyvauti savo krašto gyvenime — štai JAV ir Vokietijos vyskupai randa progą pasisakyti karo ir net strategijos klausimais, Lenkijos vyskupai kalba apie ekonomiką ir teisingumą — abejai nori būti faktoriais savo krašto viešajam gyvenime. Neturėtume nušėbėti išgirdę ir Lietuvos vyskupų balsą.

Mūsų pačių tarpe turėtume svarstyti apie ateities galimybes mūsų visuomeninėms institucijoms, mūsų tarpusavio ryšių tinklui. Ar mes įstengiamės visus pasiekti, ar visi sužino tas žinias, kurios visiems lietuviams svarbios? Mes turėtume vienas kitą informuoti apie tai, kas pasaulyje dedasi — ir tai gal net svarbiau teologijoje negu politikoje. Yra daug klausimų, kuriais mes rimčiau nesame savo tarpe pasikalbėję. Pavyzdžiui, visi sutinka, kad moterys ir Bažnyčioje ir mūsų tautinėje visuomenėje svarbios ir reikalingos, tad ar nebūtų laikas prisiimti joms ir atsakingesnes pareigas? Nėra kalbos, kad ir Bažnyčioje moterų įnašas turėtų būti didesnis. Šiuo klausimu pasaulyje daug svarstoma — apie tai ir mums svarbu būtų žinoti. Ties, kurie skaito, turėtų ir rašyti — mums trūksta informacijos. Vatikano II Suvažiavimas atvėrė gausybę galimybių — būtų tikrai gaila, jei jomis mes nepasinaudosime.

K.K.:

1. Vatikano II suvažiavimas buvo neišvengiama būtinybė, tai turbūt gerai, kad jis pagaliau įvyko. Galima tik suabejoti, ar įvyko per anksti, ar per vėlai. Man atrodo, kad geriau, jei jis būtų vykęs ir anksčiau ir vėliau. Žodžiu, ne taip iš sykiu, bet palaipsniui, per kokius 20-30 metų. Tada visi pasikeitimai būtų pajusti, kaip normalūs tobulėjimas, o ne kaip revoliucija. Tuo atveju ir šokiųjų traumų, ir neišsprendžiamų vilčių būtų mažiau buvę. Bet šiame revoliucijų amžiuje turbūt kitaip ir negalėjo įvykti.

2. Asmeninis gyvenimas pasikeitė taip, kad dabar daug lengviau būti pagoniu-kataliku ir daug sunkiau truputį tikintiu kataliku.

Priklausymas Bažnyčiai, ypač išeivijos lietuvių tarpe, tam tikra prasme yra socialinis būtinumas. Tad dabar, kai bažnyčia jau nebėra toks siera — ugnim besitaškantis baubas ir kai ji nebe taip dažnai apsiuokia visuomeninėm, viduramžiais kvepiantiom kvailystėm, netikintiam žmogui (ypač jei jis savo netikėjimo nelaukia kokia nors idėjinė vertybė), pasidarė visai patogiu būti „geru parapičiu“. Dabar jis gali savo socialinį bendravimą su tautiečiais atlikti apie parapiją besiburiančiame rate, beveik jau visai nebijodamas, kad jį iš sakyklos išseiks, ar kad draugai išjuoks už susidėjimą su „tamsybininkais“.

Tuo tarpu tikintysis, kuris truputį apie tuos dalykus pagalvoja, jaučiasi Vatikano II apgautas. Pradžioje atrodė, kad ta penktadienių jautiena ir atsuktas altorius su lietuviškai skaitomomis Mišiom yra didelė dovana. Bet netrukus pamatė, kad šie karoliukai ne už dyką, kad už juos tenka sumokėti gyvenimo ramybę — nebeužtenka nedaryti to, kas uždrausta, bet reikia daryti tai, kas gera. O kas gera irgi niekas nepasako, pačiam tenka susirasti moralinių labirintų painiavoj. Įdomu, ar koks sociologas suskaičiavo, kiek iš tokių pusiau tikintųjų katalikų nepajėgė pakelti tos naujos, milžiniškos naštos ir palūzo?

Visuomeniniam ir kultūriniam mūsų gyvenime reikalai pasikeitė taip, kad dvasininkija ir katalikiškasis sparnas nebedirguoja dalykams visžinančių tiesos autoritetu ir yra labiau pakantūs skirtingų pažiūrų žmonėms bei jų darbams. Tačiau abejoju, ar tai vien Vatikano II pasėka.

Greičiausiai tai normali gyvenamojo krašto įtaka pamažu besikeičiančiai ir silpstančiai emigracinei visuomenei.

3. Turime seną (dar priešvatikaninę) tradiciją kalbėti apie katalikų pasauliečių vaidmenį gyvenime ir Bažnyčioje. Šnekėdavom apie tai gerai ir dažnai net protinai. Bet iš tų šnekų ne kas išėjo, o kuo tolyn, tuo mažyn išeina. Katalikų įtaka (ir čia galvoju ne apie formalistinę, bet dvasinę) mūsų lietuviškam gyvenime labai netoli nulis. Niekas neginčysim, kad pasaulietis „turi tarnauti visuomenei ir ją Dievui palenkti“. Bet kaip? Apie tai ir reikėtų šnekti. Bet čia reikia naujų, gerų sakytojų. Gal reikia net naujos kalbos, nes senom formulėm savęs neįtikinsim, o tuo labiau neuždegim prasmingam darbui.

Tėvas Antanas Saulaitis, S.J., (Chicago):

1. Gerai, kad įvyko. Ne tiek gerai, kad suvažiavimo teologinis ir pastoracinis šuolis tik per ilgesnį laiką pasiekė lietuvių ir lietuvių religinius veikėjus. Ta prasme dar ne visas Vatikano II mums įvyko.

2. Mes, giliai tikinti tauta (kaip sakome), buvome priversti išorėje išvesti daug dalykų lietuvių kalbon, o vidiniai pasverti, kurios mūsų religinės ir kultūrinės vertybės tikrai lietuviškos ir religinės, ne tik įsienėjusios.

Dažniau per kitataučius (vietinę spaudą ir bendruomenes) mus pasiekė atsinaujinimo dvasia (ar šv. Dvasia), ir dabar reikiama pasauliečių susirūpinimu ir didėjančia atsakomybe už religinį išeivijos gyvenimą (parapijos, parapijų metai, religinė spauda, vaikų religinis auklėjimas, tikybos mokymas, maldos ir šv. Rašto rateliai ir kt.).

3. Išeivijoje turime apie 700 lietuvių kunigų, vien tik Chicagoje 90. Tai didžiulis atsinaujinimo šaltinis ir pajėga, jeigu parapičiams ir pasauliečiams pasisektų įkvėpti gyvybės ir mūsų religines įstaigas ir veiksmus.

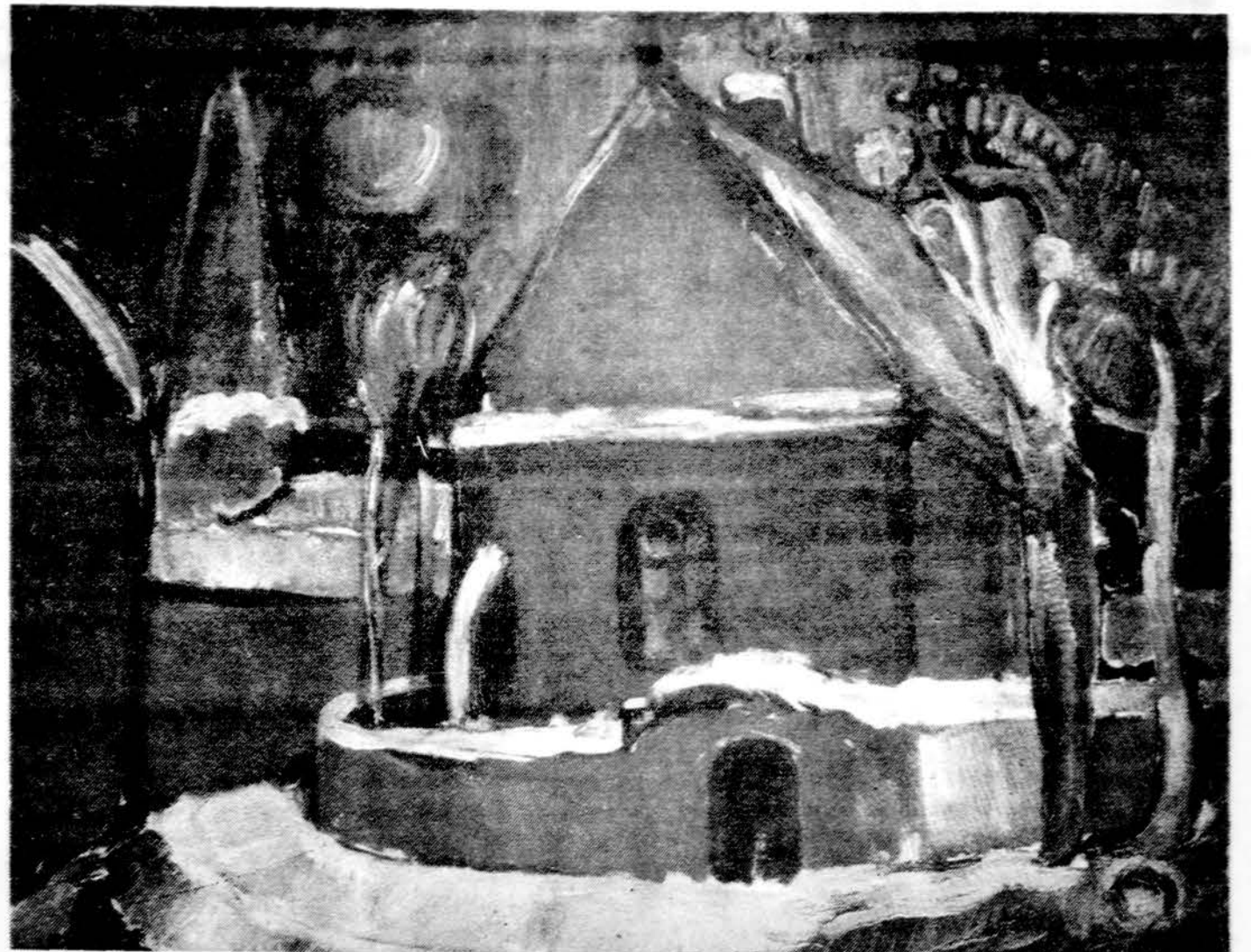
Kai būsim nebe sentimentalūs lietuviai, o sąmoningi lietuviai, sugebėsime savo tūkstantmetę ir sudėtingą, nepilnai ištyrtą ir dar mažiau suprastą kultūrą išreikšti ar suderinti, įpinti į viešąją bažnytinį gyvenimą — liturgiją, mokymą, auklėjimą. Dabar tik praktikuojame Vakarių katalikų pamaldas vertimais, be Vatikano II didžiojo šuolio ir kultūrinimą,

kurį labai gerai supranta, pavyzdžiui, Indija (turi Eucharistines maldas savo kultūrine forma), Afrika ir kai kurie Pietų Amerikos kraštai. Tą sekanti žingsnį į lietuviškos tikinčiųjų bendruomenės gyvenimą galės žengti tie, kurie bus nepaprastai giliai įsiskęję lietuvių kultūros vertybėse ir apraiškose, giliau už grybus, berželius, gegutes.

O pats reikalingiausias, manau, ir teisčiausias žingsnis lietuviška prasme būtų mūsų istoriją, kultūros istoriją ir bažnytinę istoriją suprasti kaip dvasinę kelionę, tai yra, mūsų Senąjį Testamentą. Turėtume pasamdyti mąstytojus mums padėti suprasti, kaip Dievas šią tautą vedė ir veda.

Bažnyčios kova už teisingumą galėtų paliešti mūsų organizacinę, veikėjišką veiklą. Taip pat Vatikano II tolerancija ir pagarbą kitoms tikyboms ir kultūroms gali paveikti mūsų toleranciją ir pagarbą savo pačių tautos vaikams.

(Bus daugiau)

Jonas Ceponis

Senoji Vilniaus gotika (1970)

Kazys Bradūnas

ŠVENTOJI NAKTIS

Plazda žvaigždės virš Alpių, mėnesienoje spindi
Viršūnių ledynai šalti.
O tyla begalinė... Rodos, ausys vėl girdi —
Vilniaus bokštai suskambo arti.

Rodos, mano kalba vėl bažnyčios pragydo
Giesmėmis stebuklingai šviesiom...
Bet... suklydai, širdie — tik varpai Sant Egydo
Kelia žmones Bernelių mišiom.

PAKELIUI

Mus, kaip žolę, likimas išrovė,
Tiktai šaknys paliko tenai,
Kur prie upių piliakalnių stovi,
Kur sugriūt aklas kelių žinai —
Po vargų amžinybės keliais
Ten klajūnui ramybė ateis...

Stasys Jonauskas

SNIEGAS

Išaušta be balso, tik žvaigždės nutoldamos spengia,
Ir girdžiai po kojoms Grįžulo ratai,
Kai žėri viršūnės. Akis prisidenki —
Bus lengva ir širdžiai, ir protui.

Tupi ant medžių lyg paukštis, neišlėkęs žiemoti
Ir nebeįvykusi — tegu sau šaukia —
Vis tiek nepakils nuo žemės, įsikibę į knygą ar motiną,
O kas pašoka į viršų, tas ir palieka užaugęs.

Šviečia į saulę tarsi juoda žemėlė
Jo patvarus trapumas. Raukšlėjasi dūmai.
O tirpsta tik mūsų metai, mūsų sumintas kelias.
Ir balta, kiek akys užmato, praėjus liūdnumui.

Henrikas Radauskas

ŽIEMA IR VASARA

Kaip buvo viskas šilta ir apskrita:
Dangus ir saulė, kriaušės ir vynuogės
Ir lengvo debesio pavėsy
Laukiantios meilės mergaitės krūtys.

Ruduo sutraiskė verkiančias vynuoges.
Žiema nubarstė kalkėmis lygumą,
Ir saulė, miręs rojus paukštis,
Akmeniu krenta pro mano langą.

ADOMAS IR JIEVA MŪSŲ LAIKAIS

Ima švisti pasaulis blogas,
Jam per veidą liejas aušra,
Triumfuojanti kaip teologas,
Kurs įrodė, kad Dievas yra.

Saulė eina per žalią pievą,
Jos auksinį žingsnį girdžiu,
Siltas vėjas šukuoja Jieva
Po pražydusiu jėvos medžiu.

Spinduliai per bangas nuslysta,
Purpurinė šoka aušra,
Triumfuojanti kaip ateistas,
Kurs įrodė, kad Dievo nėra.

Drąsios burės į ugnį skrenda,
Jų nakties tamsa nepavys.
O Adomas lipa į krantą
Ir pas Jieva neša žuvis.

Marcelijus Martinaitis

Todėl, kad naktis ir diena,
kad gyvas esu, kad šalna
baltina kaulus, todėl,
kad patekėjo žvaigždė,
voras kad eina tinklu,
kad saulėje šignakt tyli,
kad priglaudžia lūpas aušra
taip, kaip pasaulis yra.

Judita Vaičiūnaitė

KOMPOZICIJA BE PAVADINIMO

M. K. Čiurlionio atminimui

O degančios žvakės šviesa, atspindinti vandenį,
o spingsinti dugno tamsoj
po šešėliuose skęstančiom eglėm
žvaigždė ant plonyčio stiebo
(tai šitaip erdvė mes degėm),
kartok savo ugnį, kartok
(tai šitaip gilyn vadini) —
o skaidrūs fugos balsai, o gėlmės, jų atgarsiams rastos...
Lietinga tėviškos žemė. Nuplaunantios tamsą Rasos.

Antanas Jasmantas

ŠERKŠNO SODAI

Pusnynelis čia, ne kapas.
Tai nedusauk! Baltutėliai
Šerkšno sodai tokie trapūs.

Rytmetis. Visi čia miega.
Jei pravirktum, tuoj nubirtų
Tie maži stogeliai sniego.

Pusnynelis čia, ne kapas.
Patylėkim! Šerkšno sodai
Mūs atodūsiam per trapūs.

TRYŠ KARALIAI

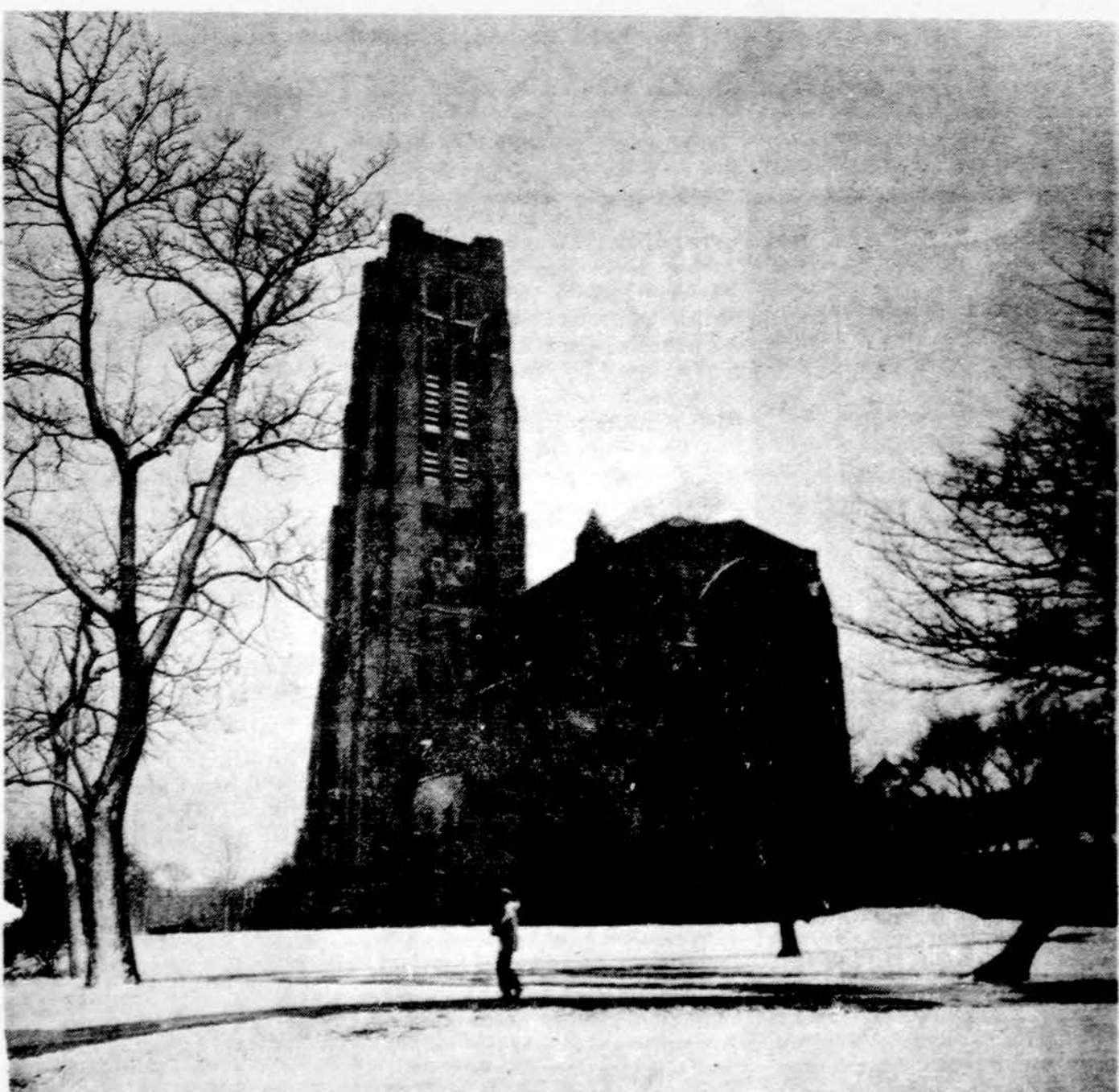
Mūs nerimas Tavep keliauja
Sunkių kelių
Kaip tie ten tryš
Iš svetimų šalių.
Bet ar įsiai išdrįs
Kaip tie ten tryš
Suklupt ties tavo tvarteliu?

Ir tylūs, tylūs mes sustojom,
Ir mes, ir mes iš svetimų šalių.
Bet kai tik rytmečio šiaurys
Budėjimo mūs naktį nuvarys,
Vėl žengsime Tavep kaip tie ten tryš
Kitu, ak jau kitu keliu.

Janina Degutytė

Skambėkite, varpai,
iš nušerkšnusių bokštų,
iš visų užkeiktų ežerų.
Baltais balandžiais neškite pasauliui
mano žemės vardą.
Neverk, duona, neteisųjų valgoma.
Būk skalsi, broliškumo druska.
Nesislėpk, saule,
šviečianti kraujui ir laužui.

Jau kregždės lipdo lizdus,
jau plaukia javas
ir atbunda aušra
kaip raudonas atkeiktas varpas —
toj gėlmėj,
iš kur ateina vasaros.

Chicago naujoji gotika — University of Chicago Rockefeller Memorial Chapel, kur yra kalbėjęs Vatikano II suvažiavimo ryškiosios asmenybės, kaip Austrijos kardinolas Koenig, Brazilijos arkivyskupas Helder Camara, teologai tėvas Karl

Rahner, S.J. ir kun. Hans Kueng. Čia įteikti mokslo laipsniai nemažam skaičiui išeivijos lietuvių, o praėjusiais metais įvyko Bacho religinės muzikos recitalas, atliktas Nijolės Ambrazaitytės.

LKMA suvažiavime, St. Petersburg Beach, 1982.XI.24—28.

Floridos saulės, nei jūros, nei Lietuvių Katalikų mokslo akademijos Židinio nuosirdumo neišsėmsi rėkūčiomis. Šio Židinio parinktas suvažiavimui viešbutis savo vieta prie pat jūros ir patogiomis salėmis posėdžiams gerai derinosi su šeiminių rūpestingumu. Todėl ir suvažiavimo dalyviai iš karto jautėsi kaip giminės — vieni kitiems dalino šypsenas ir dėmesį. Be įvedamosios ir užbaigiamosios paskaitų bendruose posėdžiuose, programą sudarė 35 pranešimai, suskirstyti pagal specialybes į 13 sekcijų, posėdžiavusių po dvi ar tris tuo pačiu laiku. Pranešimų temos ir jų mokslinis lygis pateisino visus tris šios akademijos vardo pažyminius. Pirmiausia pažymėtina, kad iš 35 pranešimų 17 buvo tiesioginė lietuviškom temom, o likusieji, kaip psichologijos, medicinos, teologijos ir gamtos mokslų sekcijose, lietuviškas šiu mokslų temas, kurios, žinoma, aktualios ir lietuviams, nes argi mums nerūpi senų žmonių psichologinių negalavimų priežastys arba būdai sveikatai palaikyti? Net ir matematikos sekcijoje iš trijų pranešimų vienas buvo apie kompiuterių panaudojimą lietuviškai veiklai. Ši pranešimą padarė Vėtros bendrovės New Yorke, kuri specializuojasi mažųjų kompiuterių pritaikyme pramonėje, steigėjas ir pirmininkas dr. L. Ulėnas. Jisai talkininkauja šioje srityje Religinei šalpai bei Informacijos centrui ir papasakojo suvažiavimui apie kompiuterių panaudojimo galimybes, apie su tuo susijusių techninių problemų sprendimo būdus ir apie šios modernios priemonės panaudojimo perspektyvas. Atrodo, kad jei mes neieškotume būdų ją panaudoti, būtų me, gal, lygiai taip pat neapdairūs, kaip ir pasirinkę vieninkinius vežimus vykti į savus suvažiavimus ir į pasimatymus su vyriausybės atstovais, užuot skridę lėktuvais. Šiam neapdairumui išvengti, reikia vizijos, ką mes galėtume pasiekti, pasinaudodami šia modernia priemone, o taip pat ir kuris panaudojimo būdas būtų pats našiausias. Gal galėtume, pavyzdžiui, ieškoti būdų, kaip sulėtinti lituanistinių mokyklų mažėjimą ir padidinti lietuviškos spaudos skaitytųjų

Sociologijos sekcijoje: prof. dr. Antanas Musteikis (Buffalo, N.Y.) ir prof. dr. Liucija Baškauskaitė (Northridge, Calif.).

Nuotr. K. Trimako

Psichologijos sekcijos dalyviai klausosi dr. Aldonos Malcanaitis-Grišienės (Pittsburgh, Pa.) pranešimo.

Nuotr. K. Trimako

skaicių, jei žinotume specifines aplinkybes, tirpdančias ir mokyklas ir spaudą. Tam reikia duomenų apie mokyklas, spaudą ir gyvenimą. Tačiau kurių? Tik sukaupus daug gyvenimo faktų ir juos išanalizavus, gal pavyktų rasti pakalnes poslinki, kuriuo rieda žemyn ir spauda, ir mokyklos, ir daug lietuviškųjų organizacijų.

Matematika sunkiau yra suliečianti, negu daugelį kitų mokslų. Todėl čia kalbant apie ją, ir pradėta su "net ir". Tačiau kas šiame suvažiavime buvo labiausiai lietuviška? Ar fantastinis Čiurlionio menas, nagrinėtas dr. S. Goštauto, ar dr. A. Kulpos pateikta Vilniaus baroko analizė, ar inž. A. Rudžio ir p. J. Laučkos dviejų skir-

tingų Lietuvos konstitucijos aspektų nagrinėjimas? Viskas! Ir dar labiau lietuviška buvo visų paskaitininkų ir klausytojų dėmesys lietuviškom problemoms, jų nuotaika, jų lietuviška kalba. Gražu buvo klausyti pranešimų, kuriuose pasitaikė tik vos vienas kitas tarptautinis ar anglų kalbos terminas. Padėka visiems pranešėjams ir diskusijų dalyviams, turėjusiems kantrybės paieškoti lietuviškų terminų.

Šios akademijos pavadinime antrasis pažymynys yra "katalikų". Kuri čia šio žodžio prasmė? Kažin, ar šiuo kartu tai nebuvo sugebėjimas atskirti, ką galime pasverti, išmatuoti, išanalizuoti ir išaiškinti, ir kas yra tikėjimo

principai bei mūsų prigimties esmė, apie kurią galime rašyti filosofijos traktatus, bet kurios niekuomet nesudėsime į analizės svarstyklės, nes niekuomet neįstengsime pakelti savęs už ausų, kad galėtume atidžiai apžiūrėti principų uolą, į kurią remiasi mūsų buvimas.

Šis supratimas, kad Dievo didybės nepasverti laboratorijos precizinėmis svarstyklėmis, nei išmatuoti šviesmečiais jojo valios, gailestingumo ir kantrybės, buvo ypač ryškus teologijos ir filosofijos sekcijų pranešimuose. Žinoma, suvažiavimo atidarymas ir kiekvienos darbo dienos pradžia Mišių auka, koncelebruojama suvažiavime dalyvaujančių vieno iš vyskupų ir visų kunigų, tinkamai nuspalvindavo dalyvių nuotakas.

Trečiasis pavadinimo pažymynys yra "mokslo". Iš tikro, pranešimai buvo aukšto lygio, ir surinkta medžiaga, ir jos analizė ir stiliumi, ir išvadom. Dr. Baškauskaitės analizė, kaip Kalifornijoje įsikūrusių lietuvių savitumas trūpino amerikiečių dar prieš karo pabaigą sukurtas socialines ateivių integravimo teorijas, buvo gilus ir persunktas šviestu optimizmu mūsų lietuviška ateitimi, kuri, anot prelegentės, galime užsitikrinti, įjungdami į savo eiles kiekvieną, kuris ieško savo tapatybės lietuviškoj kultūroj ir praity, ir vengdami užsidaryti siaurai supratame gėtinio pobūdžio etniškume.

Šviestu optimizmu pagrįsta analizė buvo panaudota ir dr. A. Malcanaitis — Grišienės (psichologijos sekcijoje). Ji teigė, kad daugiausia senų žmonių intelektualinė ir socialinė depresija sukelia pažūros ir senatvės negales, netinkamas gyvenimo tvarkymas šių pažiūrų įtakoj, o dažnai ir per didelis pasitikėjimas įvairiais vaistais. Jos mintys, kaip suderinti gyvenimo pasikeitimus, dažnai surištus su liūdesiu, dėl prastų socialinių ryšių, šeimos narių, draugų ir aktyvumo, ir kaip šio gedulo pergyvenimą integruoti į savo ateities mozaiką, buvo labai įdomios ir pranešimo gale užsklesto patarimu, dėkoti Dievui už kiekvieną dovanotą mums dieną ir vakarą su padėka ją grąžinti davejui, kaip evangelijos talentą: su palūkanomis, t. y. persunkta pareigos pajautimu ir žmogiškais pergyvenimais.

Be abejonės, visų pranešimų labiausiai lietuviški buvo lietuviškos minties ir žodžio analizės. Literatūros sekcijos pranešimai buvo puikūs savo įžvalgumu ir stiliumi. Prof. Ciplijauskaitė nagrinėjo, kaip kai kurie Lietuvos poetai tėvynėje ir išeivijoje perėjo nuo puošnių ir žodinių metaforų, išdailintų gausiais būdvardžiais, ir trumpus, esmę išsakančius žodžius, kurie nuteikia skaitytoją patį kurti vaizdus, užuot tik sekti poeto žvilgsnį ir jo širdies ir minties pasaulį. Žinoma, žodžių, kaip ir sijosnukų ilgio mada keičiasi su laiku abiem kryptimis.

Prof. Šilbajoris įžvalgiai analizavo A. Mackaus poezijos religinius įvaizdžius, pažvelgdamas anapus poeto metaforų ir tiesos ir gyvenimo prasmės ilgesį. Beklausant jojo pranešimo, rodėsi, kad poeto eilės panašios į sonatinos gaidas, ir jas skaitydamas, negali pajusti viso jų skambėjimo, kol jos neatgyja smuikininko stryke. Šiuo kartu toks strykas buvo prelegento paskaita, ir buvo malonu klausytis šios "muzikos" skambėjimo.

Panašiai A. Liulevičienė pavadžiojo klausytojus Lietuvos rašytojų Baltušio, Mikelinsko ir Kondroto romanų istorijos ir mitų labirintais ir parodė jų lietuvišką savitumą, kurio nenuplauna prievarta brukamo rusiško "internacionalizmo" drumzlina srovė. Ji nait pateikė įžvalgą į šių rašytojų kūrinių meninę sandarą, peržengiančią betarpinę tekstų prasmę, kurią suvokiame iš jų raštų tematikos, tik greitomis juos skaitydami.

Šalia paskaitų, suvažiavimo dalyviai galėjo pasidžiaugti ir dviem puikiais koncertais. Pirmasis — pagrindinis — buvo visiems žinomų solistų A. Stempuzienės ir A. Brazio lietuviškos dainos ir operų arijos. Šiuo koncertu gerėjo ne tik suvažiavimo dalyviai, bet ir kiti vietos lietuviai, pripildę koncerto salę. Antruoj, smuiko, violončelės ir fortepijono koncertu prasidejo suvažiavimo banketas. LKMA Floridos Židiniui priklaus-

Giedrė Žumbakienė

„The woods are lovely, dark and deep“ (R. Frost)

Dail. Giedrė Žumbakienė Amerikos galerijose

Lietuvių publika neseniai turėjo progos pasigrožėti dailininkės Giedrės Žumbakienės kūryba M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Ši dailininkės individuali grafikos paroda tiek visuomenės, tiek spaudos buvo pabrėžtinai gerai vertinama.

Taip pat reikia pasidžiaugti, kad Giedrės Žumbakienės dailė šiuo metu jau yra matoma ir visos Amerikos dailės gyvenimo plote. Štai keletas artimiausių įvykių ir datų.

Patekti Amerikoje į nacionalinės atrankos kolekciją kiekvienam dailininkui yra išskirtinė reikšmės pripažinimas. I tokias nacionalines parodas ir kolekcijas jau kiek anksčiau iš mūsų šios yra patekęs grafikas Romas Viesulas. O dabar štai ir Amerikos nacionalinė dailės įrikuojama ir Giedrė Žumbakienė. Jos darbai rodomi šeštojo „National Print Exhibition“ parodoje Honolulu Academy of Arts Havajuose. Amerikos nacionalinė grafikos paroda ten vyks 1983 m.

nuo sausio 20 d. iki vasario 27 d.

Giedrė Žumbakienė randame ir Museum of Science and Industry parodoj, rengiamoj Chicagoje. Paroda ten surengė Chicago Society of Artists, Inc. Paroda vyksta nuo 1982 m. lapkričio 4 d. iki 1983 m. sausio 2 d. South Gallery, 57th St. ir Lake Shore Dr.

Žumbakienės darbai nuo š.m. lapkričio 6 d. iki gruodžio 4 d. bus matomi ir Terrance Gallery National Juried Art Show, Columbia Greene Community College, Palenville, N.Y.

Dailininkė dalyvauja ir tarptautinėje Rockford biennaleje: Rockford International, Rockford College, Jurned Print and Drawing Biennale, Rockford, Illinois.

Visa tai liudija, kad Giedrė Žumbakienė yra savo talentui ir savo kruopščiam darbiui rimtai užsiėmusi dailininkė, kuriai užsiėmimas dailė nėra vien tik laisvalaikio pramoga, bet savo pašaukimo prasmingas įkūnijimas.

Dail. Giedrė Žumbakienė

NAUJI LEIDINIAI

• ATEITIS, 1982 m. nr. 7 Ateitininkų Federacijos leidimas katalikiškos lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Vyrinaus redaktorius kun. dr. Kęstutis Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, IL 60130. Administruoja Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje — 15 dol.

Siame numeryje daugiausia grožinės kūrybos — spausdinama Vlado Šlaito, Irenos Joerg, Nerimo Narutės eilėraščiai, o taipgi ir paties jaunimo kūrybiniai bandymai: Lino Palubinsko apsakymas „Susitikimas“ ir Loretos eilėraščiai. Išskirtinai numerį puošia ketvertas puslapių Gurgio Anyso fotografijų — žmonių, gamtos ir laivų.

Kun. Vytautas Bagdanavičius trumpame žodyje išryškina, kad krikščionybė nėra vienos krypties gatvė, ir aptaria ateitininkų krikščionybę, kuriai būdinga drauge optimizmas ir gyvenimiškumas. Ateitininkija, pasak kun. Bagdanavičiaus, paskatino į krikščionybę žiūrėti, kaip į ateitį kuriančią jėgą.

Pagrindiniame numerio straipsnyje dr. Aldona Malcanaitis-Grišienė nagrinėja neigiamus reiškinius, kylančius iš vyro tradicinio vaidmens, kaip jis suprantamas mūsų gyvenamaj kultūroj ir nuo mažens įskiepijamas berniukuose. Vyrai žalojami, jų žmogiška asmenybė susiaurinama — jiems nevalia jausti baimę, rūpintis savo sveikata, būti švelniems, globoti vaikus, dalintis atsakomybe už būvį su žmona, su ja draugauti varguose ir džiaugsmuose. „Vyrai turi susigrąžinti savo gyvenimą sau, turi susikurti jį tokį, kad jų žmogiškosios savybės klestėtų ir kad jie pasijustų šio pasaulio ir visatos nariai.“

Atžalų skyriuje labai jauni ateitininkai, nebijodami kritiškai žvelgti, gyvai diskutuoja savosios sąjungos veiklą. Prisimenamas a.a. prof. Balys Paliokas. Platus veiklos skyrius ir vykusios Kreivos Šypsenos.

kilometrų. 1910 metais žemė perėjo per jos uodegą, ir nieko absoliučiai neatitiko. Tais metais kometos impozantiškai atrodė žemės padangėje, bet astronomai pranašauja, kad 1986 metais ji nebus tokia didinga, nes jos pozicija padangėje bus netaip palanki stebėjimams.

Lietuvių literatūros sekcijoje prof. dr. Rimvydas Šilbajoris (Ohio State University) skaito paskaitą apie Algimanto Mackaus kūrybą.

Nuotr. K. Trimako

Prof. dr. Birutė Ciplijauskaitė (University of Wisconsin) kalba apie trumpą poezijos žodį lietuvių literatūros sekcijoje.

Nuotr. K. Trimako

Teologijos sekcijos paskaitininkas kun. dr. Valdemaras Cukuras (Providence, R.I.).

Nuotr. K. Trimako

Teologijos sekcijoje kalba kun. Augustinas Rubikas (Memmingen, Vokietija).

Nuotr. K. Trimako

Jau pastebėta Halley kometa

Garsioji Halley kometa, žadanti pasirodyti mums 1986 metais, jau pastebėta maždaug ten, kur jos ir buvo tikėtasi — apie 8 laipsnius į šiaurės vakarus nuo šviesos, ryškios žvaigždės Procyon Mazažo žvaigždynė. Ją nufotografavo David C. Jewitt ir G. Edward Danielson 200 colių Hale teleskopu Mt. Palomaro observatorijoje Kalifornijoje š.m. spalio 16 d. Jie panaudojo labai jautrų elektroninį sensorį, nes kometa dar labai, labai silpnutė. Jos regimas ryškumas vos 24.2. Jos atstumas nuo saulės tuo metu buvo daugiau kaip 1.6 milijonų kilometrų.

Halley kometa 1910 metais.

so padėka už šį tikrai paminėtiną koncertą, tik pranešėjo pastabos koncerto pabaigoj gal ir nebūtina čia paminėti.

LKMA Židinio rūpestingumo ir suvažiavimo nuotaičių įtakoj kai kurie suvažiavimo dalyviai pareiškė pageidavimą, kad akademijos suvažiavimai būtų dažnesni. Tas gal geriausiai apibūdina šio suvažiavimo pasisekimą.

Česlovas Masaitis